

เอกสารวิชาการส่วนบุคคล
(Individual Study)

หลักประชาธิปไตยกับการตรวจสอบและติดตาม
การบริหารงานตำรวจกรุงเทพมหานคร

จัดทำโดย นายบุญชนะ เจริญผล
รหัส ๖๔๐๙๑๗

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการอบรม
หลักสูตรนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ ๙
วิทยาลัยศาลรัฐธรรมนูญ
สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ลิขสิทธิ์ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

หลักประชาธิปไตยกับการตรวจสอบและติดตาม การบริหารงานตำรวจกรุงเทพมหานคร

นายบุญชนะ เจริญผล*

บทนำ

งานในกิจการตำรวจเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันปราบปรามการกระทำความผิดทางอาญา การรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน การรักษาความสงบเรียบร้อย การรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร งานบริการช่วยเหลือประชาชน การปฏิบัติงานของตำรวจจึงมีความเกี่ยวข้องผูกพันกับการดำเนินชีวิตประจำวันของประชาชนตลอด ๒๔ ชั่วโมง ซึ่งความสำเร็จของงานจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยความร่วมมือของประชาชน ทั้งในแง่ของการให้ข้อมูลแจ้งเบาะแส หรือเสริมกำลังด้วยการเป็นอาสาสมัครร่วมปฏิบัติงาน ประชาชนจะเป็นแหล่งข่าวที่ดีที่สุดสำหรับตำรวจ เพื่อความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ดังนั้น จึงจำเป็นที่ตำรวจจะต้องทำงานร่วมกับประชาชนอย่างใกล้ชิดเป็นเนื้อเดียวกัน ดังที่ เซอร์ โรเบิร์ต พีล (SI Robert Peel) ผู้ก่อตั้งตำรวจมหานครลอนดอน ได้กล่าวประโยคอันเป็นอมตะไว้ว่า “ตำรวจ คือ ประชาชน ประชาชนคือ ตำรวจ” นั้น ย่อมยืนยันถึงความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารกิจการตำรวจ ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนโดยแท้จริง ในบทความฉบับนี้ ผู้เขียนจะได้กล่าวถึงการนำหลักประชาธิปไตยมาใช้ในการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจ ซึ่งถือเป็นแนวทางหนึ่งในการเสริมสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เนื่องจากในระบอบประชาธิปไตยนั้นถือว่าการปกครองของประชาชน บทบาททางการเมืองของประชาชนในฐานะที่เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย ดังนั้น การสร้างการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในกิจการของตำรวจ จึงถือเป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่งที่ประชาชนจะได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นและเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่ผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวัน รวมทั้งมีการนำความคิดเห็นดังกล่าว ไปประกอบการพิจารณากำหนดนโยบายและประกอบการตัดสินใจของรัฐ ซึ่งจะเป็นการเพิ่มคุณภาพของการตัดสินใจ และเป็นการสร้างฉันทามติ ทำให้ง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ เพื่อเป็นแนวทางในการร่วมกันพัฒนาสังคมและประเทศชาติได้อย่างยั่งยืน ต่อไป

* ผู้ช่วยผู้อำนวยการสำนักประสานงานภายนอก บริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน)

๑. หลักประชาธิปไตย

๑.๑ ความหมายของประชาธิปไตย

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช ๒๕๔๓ ให้ความหมายของคำว่า “ประชาธิปไตย” ว่าเป็น “แบบการปกครองที่ถือมติปวงชนส่วนใหญ่” ประชาธิปไตย หมายถึง การปกครองที่เป็นของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน ตลอดจนเป็นหลักในการดำเนินชีวิตของคนในการอยู่ร่วมกันโดยสันติ ภายใต้ความเชื่อที่ว่าคนเราเกิดมาเท่าเทียมกัน คือ ได้รับการคุ้มครองจากรัฐตามกฎหมายและโอกาสที่จะได้รับการบริการต่าง ๆ ในกฎหมายรัฐธรรมนูญ ประชาธิปไตย คือ การที่รัฐบาลเป็นของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน หรือ ประชาธิปไตยคือ สังคมที่ประชาชนมีเสรีภาพ สมภาพ และภราดรภาพ

๑.๒ หลักประชาธิปไตย

ประชาธิปไตยมีพื้นฐานอยู่บนความเชื่อในความสำคัญและศักดิ์ศรีของปัจเจกบุคคล ความเชื่อในความเสมอภาคของมนุษย์และความเชื่อในความจำเป็นที่จะต้องมีความเป็นอิสระเสรี ประชาธิปไตยจึงประกอบด้วยหลักการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

๑.๒.๑ หลักอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน (Popular Sovereignty)

ประชาธิปไตยนั้นถือว่าเป็นอำนาจอสูงสุดในการปกครองประเทศหรืออำนาจอธิปไตยนั้น เป็นของประชาชนทุกคนร่วมกันและประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอเป็นผู้ร่วมกันใช้อำนาจนี้ไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยอ้อม เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนเอง กล่าวคือ ปัจจัยที่เชื่อว่าสังคมก่อตั้งขึ้นโดยความยินยอมของประชาชน ในการที่จะให้อำนาจอธิปไตยของสังคมส่วนรวมเข้ามาแทนที่เสรีภาพธรรมชาติ โดยทุกคนจะมีส่วนร่วมในอธิปไตยนั้น ๆ เท่าเทียมกัน ตามหลักการนี้ การปกครองในระบอบประชาธิปไตยจึงเป็นการปกครองที่ประชาชนเป็นทั้งผู้ปกครองและผู้ถูกปกครองในระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากผู้ปกครองมาจากการเลือกตั้งโดยยึดหลักการเสียงข้างมาก จึงมีสิทธิและอำนาจ อันชอบธรรมในการปกครองประเทศเพราะได้รับสิทธิจากผู้ถูกปกครองโดยตรง

๑.๒.๒ หลักเสรีภาพ (Liberty) หลักการว่าด้วยสิทธิเสรีภาพเป็นหลักการที่สำคัญมากอย่างหนึ่งของประชาธิปไตย คือ สิทธิ (right) เสรีภาพ (liberty) และอิสรภาพ (freedom) สิทธิ หมายถึง ประโยชน์ที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองให้ เสรีภาพ หมายถึง โอกาสที่จะเลือกทำหรือไม่ทำระหว่างทางเลือกหลายทางตามปรารถนาของตนโดยปราศจากข้อบังคับหรือข้อจำกัด จะจำกัดได้ก็แต่โดยกฎหมายเท่านั้น ส่วนอิสรภาพ หมายถึง การทำหรืองดเว้นที่จะทำอะไรก็ได้ ที่ไม่ละเมิดผู้อื่น ซึ่งเสรีภาพในระบอบประชาธิปไตย หมายถึง ความสามารถของคนที่จะกระทำหรืองดเว้น กระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งก็ได้ภายในขอบเขตข้อกำหนดของกฎหมาย เสรีภาพในระบอบประชาธิปไตย จึงไม่ใช่การทำอะไรก็ได้ตามใจตนเองเนื่องจากการทำตามใจตนเองโดยไม่คำนึงถึงจิตใจคนอื่น ๆ นั้น เป็นลักษณะของเผด็จการ

๑.๒.๓ หลักความเสมอภาค (Equality) ความเสมอภาคในระบอบประชาธิปไตย หมายความว่า การที่ราษฎรทุกคนในประเทศ มีความเสมอภาคหรือความเท่าเทียมกันพื้นฐานในเรื่องสำคัญ ๆ ที่เป็นไปได้ในฐานะที่เป็นมนุษย์ปุถุชน อันจะทำให้ทุกคนมีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ และก่อให้เกิดความยุติธรรมในสังคม กล่าวคือ ความเท่าเทียมกันของคนในสังคมเป็นความเท่าเทียมกัน ความเป็นมนุษย์ และเท่าเทียมกันในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคมเหมือนกัน มีศักดิ์ศรี เกียรติยศ และมีคุณค่าในความเป็นคนอย่างเดียวกัน โดยหลักความเสมอภาคสามารถแบ่งออกได้เป็น ๕ ด้านหลัก ๆ ดังนี้

๑) ความเสมอภาคทางการเมือง (Political Equality) คือ ทุกคนมีสิทธิในทางการเมืองเท่าเทียมกันทั้งในส่วนของผู้ลงคะแนนเสียงและผู้สมัครรับเลือกตั้ง

๒) ความเสมอภาคทางเศรษฐกิจ (Economic Equality) คือ การมีหลักประกันความมั่นคงทางเศรษฐกิจในระดับที่อย่างน้อยต้องสามารถดำเนินชีวิตอยู่ได้ในฐานะเป็นสมาชิกคนหนึ่งคนหนึ่งของสังคมและเปิดโอกาสให้กับบุคคลทุกคนที่มีความสามารถในการสร้างความมั่นคงให้กับตนเอง ความเสมอภาคทางเศรษฐกิจ มิได้หมายถึงการที่คนทุกคนจะต้องมีรายได้เท่าเทียมกันแต่หมายถึง สภาพความใกล้เคียงกันในฐานะทางเศรษฐกิจ โดยจะต้องมีการกระจายรายได้ที่เป็นธรรมเพื่อมิให้เกิดช่องว่างระหว่างชนชั้นมากนัก เช่น การเก็บภาษีในอัตราก้าวหน้า และบุคคลควรมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจพอสมควร คือ มีรายได้เพียงพอในการดำรงชีพ เช่น การกำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำ การให้สิทธิคนยากจนรับบริการ รักษาพยาบาลฟรีและสวัสดิการต่าง ๆ

๓) ความเสมอภาคทางสังคม (Social Equality) คือ ทุกคนในสังคมที่ไม่่ว่าจะมีฐานะทางสังคม เศรษฐกิจ หรือวัฒนธรรมแตกต่างกันอย่างไรก็ตาม ก็สามารถใช้ชีวิตในสังคมได้โดยปราศจากการแบ่งชนชั้นวรรณะ การดูหมิ่นเหยียดหยามและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติบนพื้นฐานการให้ความเคารพซึ่งกันและกัน

๔) ความเสมอภาคทางกฎหมาย (Equality of the Law) หมายถึง กฎหมายที่ตราออกมาจะต้องมีผลบังคับใช้กับประชาชนทุกคนอย่างเสมอกัน ไม่มีข้อยกเว้นที่เอื้อประโยชน์ให้แก่บุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือมีผลบังคับใช้กับบุคคลเฉพาะบางกลุ่มบางพวกในสังคม ดังนั้น การสร้างความเสมอภาคทางกฎหมายจึงเป็นการคุ้มครองบุคคลจากกฎหมายและ กระบวนการยุติธรรม ทำให้บุคคลสามารถป้องกันสิทธิและผลประโยชน์อันชอบธรรมของตน ได้อย่างเสมอภาค

๕) ความเสมอภาคในโอกาส (Equality of Opportunity) คือ การให้โอกาสทุกคนในการใช้ความสามารถที่ตนมีอยู่ไปในทางที่สุจริตได้อย่างเท่าเทียมกัน เพื่อพัฒนาความสามารถของตนให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคมได้อย่างเสมอภาค โดยไม่ก่อความเดือดร้อนและละเมิดสิทธิของผู้อื่น

๑.๒.๔ หลักการปกครองโดยเสียงข้างมากที่เคารพเสียงข้างน้อย (The Majority Rule with Respect to Minority Rights) เนื่องจากในระบอบประชาธิปไตย ประชาชนทุกคนมีสิทธิในการตัดสินใจปัญหาบ้านเมืองไม่ว่าจะโดยตรงหรือผ่านผู้แทนราษฎร ซึ่งในความเป็นจริง ประชาชนทุกคนย่อมมีความคิดเห็นไม่ตรงกัน ดังนั้น เพื่อเป็นการตัดสินใจปัญหาจึงต้องยึดเสียงข้างมากที่มีต่อเรื่องนั้น ๆ เป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจ ถึงอย่างไรก็ตาม เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคของเสียงข้างน้อยหลักประชาธิปไตยจึงต้องประกอบด้วยหลักการคุ้มครองเสียงข้างน้อย (minority right) ด้วย ทั้งนี้ การตัดสินใจโดยล่วงละเมิดสิทธิพื้นฐานของเสียงข้างน้อยถือว่าการปกครองโดยระบอบเผด็จการเสียงข้างมาก (Dictatorship of the Majority) ดังนั้น การปกครองโดยเสียงข้างมากที่เคารพเสียงข้างน้อยจึงมีลักษณะของการยอมปฏิบัติตามข้อสรุปที่เกิดจากเสียงข้างมากแม้บุคคลนั้นจะไม่เห็นพ้องกับมติที่เกิดขึ้น ในขณะที่กลุ่มของเสียงข้างมากก็จะต้องไม่กระทำการอันใดที่เป็นการลิดรอนหรือทำลายกลุ่มของผู้ที่มีแนวคิดแตกต่างไปจากตน ฉะนั้น การที่ระบอบประชาธิปไตยเลือกใช้หลักการปฏิบัติตามเสียงข้างมากจึงเป็นเพียงการปฏิบัติไปพลางก่อน จนกว่าจะมีทางเลือกอื่นที่ดีกว่ามากกว่าที่จะบอกว่าแนวทางที่ได้รับการยอมรับจากคนส่วนมากเป็นแนวทางที่ถูกต้อง

๑.๓ หลักประชาธิปไตยในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

การปกครองในระบอบประชาธิปไตย ถือเป็นการปกครองโดยประชาชน และเพื่อประชาชน โดยบทบาททางการเมืองของประชาชนในฐานะที่เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย จึงเป็นหัวใจสำคัญของระบอบนี้ ทั้งนี้ บทบาททางการเมืองของประชาชนที่สำคัญยิ่งประการหนึ่ง คือ การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง เนื่องจากเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าร่วมในกิจกรรมทางการเมือง มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายของรัฐบาล ดังนั้น ประเทศที่พัฒนาการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอยู่ในระดับที่ดีแล้ว มักจะกำหนดให้ประชาชนทุกระดับมีสิทธิในการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามกฎหมายและมีผลในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมในทุกมิติของกระบวนการทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมืองมีหลายรูปแบบทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังนี้

ทางตรง คือ การที่ประชาชนของรัฐทั้งหมดเป็นผู้ใช้อำนาจในการปกครองโดยตรง ด้วยการร่วมกันประชุมพิจารณาเรื่องต่าง ๆ หรือทำหน้าที่เป็นสภาเอง เนื่องจากอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน โดยมีหลักการว่าประชาชนทุกคนต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎเกณฑ์บัญญัติกฎหมาย

ทางอ้อม คือ ประชาชนเลือกผู้แทนเพื่อทำหน้าที่แทนตนในการบริหารประเทศ ทั้งฝ่ายบริหาร และฝ่ายนิติบัญญัติ เนื่องจากประชาชนมีจำนวนมากเกินกว่าจะให้โอกาสทุกคนใช้สิทธิในการปกครองประเทศ ดังนั้น การมีส่วนร่วมทางการเมืองทางอ้อม จึงเป็นหัวใจสำคัญโดยเฉพาะ

การเลือกตั้งเพื่อเลือกตัวแทนเข้าไปบริหารประเทศ ประชาชนต้องร่วมมือร่วมใจกันไม่สนับสนุนการซื้อสิทธิขายเสียง ต่อต้านและกำจัดการทุจริตคอรัปชั่น

บทความฉบับนี้จะได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ซึ่งรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันถือว่าเป็นรัฐธรรมนูญที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยฉบับหนึ่ง ทั้งนี้ ได้มีการปรับปรุงโครงสร้างทางการเมืองตามบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ เริ่มตั้งแต่กระบวนการคัดเลือกผู้เข้าไปทำหน้าที่นิติบัญญัติและบริหารราชการแผ่นดินโดยการเลือกตั้ง การสร้างกลไกการตรวจสอบอำนาจรัฐโดยการจัดตั้งองค์กรอิสระให้มีหน้าที่ตรวจสอบการทำงานของรัฐและการสร้างกลไกมาตรการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพประชาชน นอกจากนี้ ยังได้กำหนดหลักการที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนผ่านการออกเสียงลงคะแนนและการมีส่วนร่วมของประชาชนทางการเมืองโดยตรงหรือการตรวจสอบการเมือง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

มาตรา ๗๘ บัญญัติไว้ว่า รัฐพึงส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ ด้านต่าง ๆ การจัดทำบริการสาธารณะทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ รวมตลอดทั้งการตัดสินใจทางการเมือง และการอื่นใด บรรดาที่อาจมีผลกระทบต่อประชาชนหรือชุมชน

ตามมาตรา ๗๘ กำหนดให้รัฐส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชน ดังนี้

๑. มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข

๒. มีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศด้านต่าง ๆ และการจัดบริการสาธารณะทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น

๓. มีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ รวมตลอดทั้งการตัดสินใจทางการเมืองและการอื่นใดที่อาจมีผลกระทบต่อประชาชนและชุมชน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

มาตรา ๘๑ บัญญัติไว้ว่า ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญและร่างพระราชบัญญัติ จะตราขึ้นเป็นกฎหมายได้ก็แต่โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา ส่วนการยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมาย **มาตรา ๗๗** บัญญัติไว้ว่า รัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็นและยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพโดยไม่ชักช้า เพื่อไม่ให้เป็นภาระแก่ประชาชนและดำเนินการให้ประชาชนเข้าถึงตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ได้โดยสะดวกและสามารถเข้าใจกฎหมายได้ง่าย เพื่อปฏิบัติ

ตามกฎหมายได้อย่างถูกต้องก่อนตรากฎหมายทุกระดับรัฐพึงจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างรอบด้านและเป็นระบบรวมทั้งเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็น และการวิเคราะห์นั้นต่อประชาชน และนำมาประกอบการพิจารณาในกระบวนการตรากฎหมายทุกขั้นตอน เมื่อกฎหมายมีผลใช้บังคับแล้ว รัฐพึงจัดให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายทุกกรอบระยะเวลาที่กำหนด โดยรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องประกอบด้วย ทั้งนี้ เพื่อพัฒนากฎหมายทุกระดับให้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

มาตรา ๒๕๗ บัญญัติไว้ว่า การปฏิรูปประเทศตามหมวดนี้ต้องดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมาย ดังต่อไปนี้

(๑) ประเทศชาติมีความสงบเรียบร้อย มีความสามัคคีปรองดอง มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีความสมดุลระหว่างการพัฒนาด้านวัตถุกับการพัฒนา ด้านจิตใจ

(๒) สังคมมีความสงบสุข เป็นธรรม และมีโอกาสอันทัดเทียมกันเพื่อขจัดความเหลื่อมล้ำ

(๓) ประชาชนมีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ และการปกครอง ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

จากบทบัญญัติดังกล่าวจะเห็นได้ว่าภายใต้รัฐธรรมนูญไทย “หลักประชาธิปไตย” ได้รับการรับรองไว้อย่างชัดเจน มีผลให้การดำเนินการต่าง ๆ ของรัฐ พึงต้องส่งเสริมและให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศด้วย ดังนั้น หน้าที่ของรัฐกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนที่รัฐธรรมนูญบัญญัติขึ้นมาก็เพื่อกำหนดให้รัฐ มีหน้าที่ต้องดำเนินการดูแลและจัดสวัสดิการด้านต่าง ๆ ให้กับประชาชน เนื่องจากบางเรื่องเป็นมาตรการพื้นฐานที่รัฐควรจะทำให้กับประชาชน จึงต้องบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของรัฐโดยตรงและหากไม่ดำเนินการตามบทบัญญัติดังกล่าว ประชาชนสามารถฟ้องร้องหน่วยงานของรัฐได้

๒. แนวคิดเกี่ยวกับการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจ

๒.๑ แนวคิดในการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานภาครัฐ

สืบเนื่องจากการปฏิรูปทางการเมืองและกระแสความต้องการของประชาชนที่ต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการแผ่นดิน ส่งผลให้ภาครัฐจำเป็นต้องปรับตัว โดยการจัดทำระบบราชการเพื่อเตรียมพร้อมเข้าสู่กระบวนการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม โดยการยอมรับให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ

และติดตามตรวจสอบผลการดำเนินงาน เพื่อให้มีกระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะและการตัดสินใจที่รอบคอบ โปร่งใส เป็นธรรม เพื่อให้ได้การยอมรับจากประชาชนอันจะนำไปสู่ความมีประสิทธิภาพของระบบราชการที่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนและเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน ซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนในทางวิชาการมีหลากหลายรูปแบบ โดยรูปแบบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนของสมาคมการมีส่วนร่วมสากล แบ่งออกเป็น ๕ ระดับ ดังนี้^๑

๑. การมีส่วนร่วมในระดับให้ข้อมูลข่าวสาร (To Inform)
๒. การมีส่วนร่วมในระดับการปรึกษาหารือ (To Consult)
๓. การมีส่วนร่วมในระดับให้เข้ามามีบทบาท (To Involve)
๔. การมีส่วนร่วมในระดับสร้างความร่วมมือ (To Collaborate)
๕. การมีส่วนร่วมในระดับเสริมอำนาจประชาชน (To Empower)

๒.๒ แนวคิดในการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจ

สำหรับกิจการตำรวจนั้นเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันปราบปรามการกระทำความผิด ทางอาญา การรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน การรักษาความสงบเรียบร้อยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร งานบริการช่วยเหลือประชาชน การปฏิบัติงานของตำรวจ จึงมีความเกี่ยวข้องผูกพันกับการดำเนินชีวิตประจำวันของประชาชนตลอด ๒๔ ชั่วโมง ซึ่งความสำเร็จของงานจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยความร่วมมือของประชาชน ทั้งในแง่ของการให้ข้อมูล แจ้งเบาะแส หรือเสริมกำลังด้วยการเป็นอาสาสมัครร่วมปฏิบัติงาน ประชาชนจะเป็นแหล่งข่าวที่ดีที่สุดสำหรับตำรวจ เพื่อความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ดังนั้น จึงจำเป็นที่ตำรวจจะต้องทำงานร่วมกับประชาชนอย่างใกล้ชิดเป็นเนื้อเดียวกัน

จากหลักคิดดังกล่าว ในปี พ.ศ. ๒๕๔๒ นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีได้กำหนดให้มี “ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจ พ.ศ. ๒๕๔๒” ขึ้นมา โดยมีคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจ ๓ ระดับ คือ ระดับชาติ มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน ระดับจังหวัด มีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน ระดับสถานีตำรวจ มีหัวหน้าสถานีตำรวจเป็นประธาน สำหรับองค์ประกอบของคณะกรรมการแต่ละระดับจะประกอบไปด้วยข้าราชการโดยตำแหน่ง และภาคประชาชน โดยการสรรหาจากประชาชนผู้ทรงคุณวุฒิในด้านต่าง ๆ อันได้แก่ ด้านนิติศาสตร์ ด้านรัฐศาสตร์ ด้านรัฐประศาสนศาสตร์ ด้านนิเทศศาสตร์ หรือด้านสื่อสารมวลชน ด้านเศรษฐศาสตร์ ด้านการศึกษา หรือด้านครุศาสตร์ ด้านอาชญาวิทยา หรือด้านบริหารงานยุติธรรม ด้านจิตวิทยา ด้านพัฒนาสังคม และด้านสังคมวิทยา เป็นต้น

^๑ รายงานของสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม เรื่องการสร้างการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในกิจการของตำรวจ. พ.ศ. ๒๕๖๐ หน้า ๒-๓.

คณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจแต่ละคณะ มีอำนาจหน้าที่
ดังนี้

๑) ให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะการกำหนดนโยบายการพัฒนาและการบริหารงาน
ตำรวจ

๒) ประสานการตรวจสอบและการติดตามการปฏิบัติงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

๓) แนะนำ ให้คำปรึกษาการปฏิบัติงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

๔) รับคำร้องเรียนของประชาชนที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจตาม
ระเบียบที่ กต.ตร. กำหนด

๕) กำหนด แก้ไข ปรับปรุงหลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

๖) กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการแต่งตั้งคณะกรรมการระดับสถานีตำรวจ

๗) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ หรือคณะทำงาน เพื่อดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใด
ตามที่ กต.ตร. มอบหมาย

๘) อำนาจหน้าที่อื่นตามที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๔๗ ได้มีการตราพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๗
ออกมาบังคับใช้ ซึ่งในพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๗ นี้ ได้บัญญัติเรื่องการมีส่วนร่วม
ของภาคประชาชนโดยแบ่งออกไว้เป็น ๒ ส่วน คือ

๑. ส่วนการช่วยเหลือสนับสนุน

มาตรา ๗ กำหนดให้ สำนักงานตำรวจแห่งชาติส่งเสริมให้ท้องถิ่นและชุมชน
มีส่วนร่วมในกิจการตำรวจ เพื่อป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดทางอาญา รักษาความ
สงบเรียบร้อยและรักษาความปลอดภัยของประชาชนตามความเหมาะสม และความต้องการของ
แต่ละพื้นที่ ทั้งนี้ การดำเนินการมีส่วนร่วมให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.ต.ช. กำหนด

๒. ส่วนการตรวจสอบติดตามประเมินผล

ในเรื่องการตรวจสอบ ติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจ
บัญญัติไว้ใน ลักษณะ ๓ มาตรา ๑๖ ถึง มาตรา ๒๓ โดยในส่วนที่เกี่ยวกับองค์ประกอบอำนาจหน้าที่
บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๖ ถึง มาตรา ๑๘ ดังนี้

มาตรา ๑๖ กำหนดให้มีคณะกรรมการนโยบายตำรวจแห่งชาติคณะหนึ่ง
เรียกโดยย่อว่า “ก.ต.ช.” มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบายการบริหารราชการตำรวจ และ
กำกับดูแลสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ให้ปฏิบัติตามนโยบาย ระเบียบแบบแผนมติคณะรัฐมนตรี และ
กฎหมาย

มาตรา ๑๗ กำหนดให้ ก.ต.ช. ประกอบด้วย

(๑) นายกรัฐมนตรี เป็นประธานกรรมการ

(๒) รองนายกรัฐมนตรีซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมาย เป็นรองประธานกรรมการ

(๓) ปลัดกระทรวงกลาโหม ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงยุติธรรม และผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง

(๔) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งได้รับการเลือกจากวุฒิสภาจำนวนสองคน ให้ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติเป็นกรรมการและเลขานุการ และให้ประธานกรรมการโดยคำแนะนำของผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ แต่งตั้งข้าราชการตำรวจยศพลตำรวจตรีขึ้นไปจำนวนไม่เกินสองคน เป็นผู้ช่วยเลขานุการ (แก้ไขตามประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ ๘๘/๒๕๕๓)

มาตรา ๑๘ นอกจากอำนาจหน้าที่ตามมาตรา ๑๖ ให้ กต.ช. มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้ด้วย

(๑) ออกระเบียบ ประกาศ หรือมีมติในเรื่องที่เกี่ยวกับการบริหารราชการตำรวจ และวิธีปฏิบัติราชการของข้าราชการตำรวจ ให้เป็นไปตามแบบแผนและนโยบายที่ ก.ต.ช. กำหนด

(๒) เสนอแนะให้มีการตราพระราชกฤษฎีกาตามมาตรา ๖ วรรคสอง

(๓) พิจารณาดำเนินการคัดเลือกข้าราชการตำรวจเพื่อดำเนินการแต่งตั้งผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติตามที่ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติเสนอ

(๔) กำหนดกระบวนการและขั้นตอนในการกระจายอำนาจระหว่างสำนักงานตำรวจแห่งชาติกับตำรวจภูธรจังหวัด และราชการส่วนท้องถิ่น ในกรณีที่ ก.ต.ช. เห็นว่ามีความจำเป็นและเหมาะสม

(๕) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อปฏิบัติงานตามที่ ก.ต.ช. มอบหมาย

(๖) ตรวจสอบการปฏิบัติตามนโยบาย การบริหารราชการตำรวจให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้และกฎหมายอื่น ในการนี้ ให้มีคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจของกรุงเทพมหานคร จังหวัดและสถานีตำรวจต่าง ๆ เพื่อตรวจสอบติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจในเขตพื้นที่ดังกล่าว แล้วรายงาน ก.ต.ช. เพื่อพิจารณาดำเนินการ ตามควรแก่กรณีต่อไป

ต่อมา คณะกรรมการสิทธิการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมโดยคณะอนุกรรมการปฏิรูปกิจการตำรวจ ได้ดำเนินการพิจารณาศึกษาการสร้างการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในกิจการของตำรวจเรียบร้อยแล้ว ได้เสนอรายงาน เรื่อง การสร้างการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในกิจการของตำรวจ ต่อสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ เพื่อพิจารณา โดยสรุปได้ว่า^๒ จากการศึกษาติดตามผลการบริหารงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจ พ.ศ. ๒๕๕๒ และตามพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๗ พบว่ายังมีปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน

^๒ เรื่องเดิม. หน้า ๑๕-๒๘.

ทั้งในด้านการตรวจสอบติดตามการบริหารงานตำรวจ และในด้านการสนับสนุนกิจการตำรวจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน โดยมีรายละเอียดสภาพปัญหาในด้านการตรวจสอบติดตามการบริหารงานตำรวจ ตามพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๗ มาตรา ๑๔ (๖) ที่กำหนดให้มีคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจของกรุงเทพมหานคร ของจังหวัด ของสถานีตำรวจต่าง ๆ เพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจในเขตพื้นที่ดังกล่าว แล้วรายงานต่อ ก.ต.ช.เพื่อพิจารณาดำเนินการตามควรแก่กรณีต่อไป

จากการศึกษาติดตามผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจ (กต.ตร.) พบว่า คณะกรรมการฯ ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ให้ตรงตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๗ ได้ โดยเฉพาะหน้าที่ในการตรวจสอบติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจในเขตพื้นที่รับผิดชอบของ กต.ตร. และหน้าที่ในการรายงานผลการตรวจสอบให้คณะกรรมการนโยบายตำรวจแห่งชาติ (ก.ต.ช.) เพื่อพิจารณาดำเนินการ โดยจากการตรวจสอบสถิติการรายงานผลการตรวจสอบติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจในเขตพื้นที่ ในรอบ ๑๐ ปี ที่ผ่านมา (พ.ศ. ๒๕๔๙-๒๕๕๙) พบว่า ปัจจุบันมีคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจ เขตพื้นที่ทั้งสิ้น ๑,๕๕๙ คณะ (ระดับจังหวัดและกรุงเทพมหานคร รวม ๗๗ คณะ และระดับสถานีตำรวจรวม ๑,๔๘๒ คณะ) แต่ไม่ปรากฏว่ามีรายงานผลการตรวจสอบติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจในเขตพื้นที่แต่ละแห่ง รายงานถึง ก.ต.ช. แต่อย่างใด

สาเหตุที่คณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น เกิดจากกระเปียบ ก.ต.ช. ว่าด้วยคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจ พ.ศ. ๒๕๔๙ มีปัญหาและอุปสรรคหลายประการ ได้แก่ การกำหนดองค์ประกอบของคณะกรรมการและวิธีการสรรหากรรมการภาคประชาชนไม่เหมาะสม การกำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด และไม่มีกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการรายงานผลไว้ในระเบียบ เป็นต้น

คณะกรรมการสิทธิการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม โดยคณะอนุกรรมการปฏิรูปกิจการตำรวจ ได้เสนอวิธีการปฏิรูป ดังนี้

พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๗ ได้ออกแบบระบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจการตำรวจ โดยแบ่งแยกอำนาจหน้าที่ระหว่างการตรวจสอบติดตามประเมินผล กับอำนาจหน้าที่ในการให้การสนับสนุนช่วยเหลือไว้อย่างชัดเจน กล่าวคือ ในเรื่องการให้อำนาจประชาชนในการตรวจสอบติดตามประเมินผล บัญญัติไว้ใน ลักษณะ ๓ คณะกรรมการนโยบายตำรวจแห่งชาติ มาตรา ๑๘ (๖) ส่วนในเรื่องการช่วยเหลือสนับสนุนของประชาชน บัญญัติไว้ในลักษณะ ๑ บททั่วไป มาตรา ๗ แต่การดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ไม่ประสบผลสำเร็จ

เนื่องจากมีข้อบกพร่องดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ดังนั้น จึงจำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไขกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อแยกให้มีคณะกรรมการที่ทำหน้าที่ในการตรวจสอบติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจในพื้นที่คณะหนึ่ง ร่วมกับคณะกรรมการที่จะทำหน้าที่มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายงบประมาณและอาสาสมัครอีกคณะหนึ่ง และปรับแก้โครงสร้าง อำนาจหน้าที่ องค์กรประกอบ วิธีการสรรหา และระบบการบริหารงานของคณะกรรมการให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมาย ดังนี้

ด้านการตรวจสอบติดตามการบริหารงานตำรวจ

เห็นควรให้คง “คณะกรรมการตรวจสอบติดตามการบริหารงานตำรวจ” (กต.ตร.) ไว้ แต่ปรับแก้อำนาจหน้าที่ โครงสร้าง องค์กรประกอบ วิธีการสรรหาและระบบงานใหม่ ดังนี้

๑) อำนาจหน้าที่ กต.ตร.

แก้ไขอำนาจหน้าที่ของ กต.ตร. โดยตัดอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการเป็นผู้ปฏิบัติงาน หรือเป็นผู้สนับสนุนการปฏิบัติงานออก เนื่องจากอำนาจหน้าที่ในส่วนนี้จะมืองค์กรภาคเอกชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๗ มาตรา ๗ เป็นผู้ดำเนินการอยู่แล้ว ส่วน กต.ตร. คงเหลืออำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผล ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๗ มาตรา ๑๘ (๒) ดังนี้

๑) ตรวจสอบติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจในเขตพื้นที่ ให้เป็นไปตามนโยบาย ก.ต.ช.

๒) ให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจ ในเขตพื้นที่ ให้เป็นไปตามนโยบายของ ก.ต.ช. เว้นแต่เรื่องการบริหารงานบุคคล

๓) รับคำร้องเรียนของประชาชนเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจในเขตพื้นที่ และดำเนินการให้เป็นไปตามระเบียบ ก.ต.ช. ว่าด้วยการรับคำร้องเรียนของประชาชน เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตำรวจ

๔) ให้ข้อมูลข่าวสารและเสนอปัญหาความเดือดร้อน และความต้องการของประชาชนในเขตพื้นที่

๕) เสริมสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดีระหว่าง กต.ตร. กับข้าราชการตำรวจ ผู้ปฏิบัติหน้าที่และประชาชนในพื้นที่

๖) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ คณะทำงาน หรือที่ปรึกษา เพื่อดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่ กต.ตร. มอบหมาย

๗) รายงานผลการปฏิบัติงานให้ ก.ต.ช. ทราบ ตามที่ ก.ต.ช. กำหนด

๘) อำนาจหน้าที่อื่นตามที่ ก.ต.ช. มอบหมาย

๒) โครงสร้าง กต.ตร.

เนื่องจาก กต.ตร. จะต้องทำหน้าที่ในการตรวจสอบติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจในพื้นที่กรุงเทพมหานคร จังหวัด และสถานีตำรวจทุกสถานี ทั้งในเขตนครบาลและภูธร มาตรฐานการตรวจ การประเมินผลของคณะกรรมการ ควรจะต้องมีมาตรฐานเดียวกันหรือใกล้เคียงกันมากที่สุดจึงจะสามารถนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ ในการบริหารงานบุคคลหรือใช้ในการปรับปรุงประสิทธิภาพการปฏิบัติงานได้ ดังนั้น การมีคณะกรรมการตรวจสอบติดตามประเมินผลประจำสถานีตำรวจ ซึ่งปัจจุบันมีสถานีตำรวจทั้งสิ้น ๑,๔๕๘ สถานีนั้น จึงเป็นเรื่องยากในการควบคุมมาตรฐานการตรวจสอบและการประเมินผลของคณะกรรมการในจำนวนดังกล่าว ดังนั้น จึงเห็นควรปรับลดจำนวนคณะกรรมการลงให้มีจำนวนพอเหมาะ โดยเห็นควรยุบ กต.ตร. สถานีตำรวจทั้งภูธรและนครบาลเสียทั้งหมด และให้ กต.ตร. จังหวัด ทำหน้าที่ในการตรวจสอบติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของสถานีตำรวจภูธรทุกสถานีในจังหวัดของตน ในส่วนของตำรวจนครบาลปัจจุบัน ยังไม่มี กต.ตร. กองบังคับการตำรวจนครบาล จึงเห็นควรจัดตั้ง กต.ตร. กองบังคับการตำรวจนครบาล เพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของสถานีตำรวจนครบาลทุกสถานีในสังกัด สำหรับ กต.ตร. ในระดับกองบัญชาการนั้น ปัจจุบันมีเฉพาะกองบัญชาการตำรวจนครบาลที่มีการจัดตั้ง กต.ตร.กทม. ส่วนตำรวจภูธรภาคและศูนย์ปฏิบัติการตำรวจจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังไม่มี กต.ตร. จึงเห็นควรจัดตั้งให้มี กต.ตร.ตำรวจภูธรภาคและ กต.ตร. ศูนย์ปฏิบัติการตำรวจจังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วย โดยให้ กต.ตร. ในระดับกองบัญชาการทำหน้าที่ตรวจสอบติดตามประเมินผลการบริหารงานของตำรวจภูธรจังหวัดและกองบังคับการตำรวจนครบาลในสังกัด ซึ่งหากเป็นเช่นนี้ก็จะสามารถเปรียบเทียบผลงานของตำรวจภูธรจังหวัดที่อยู่ในสังกัดตำรวจภูธรภาคเดียวกัน หรือของกองบังคับการตำรวจนครบาลในสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาลหรือผลงานของสถานีตำรวจภูธรภายในเขตจังหวัดเดียวกันหรือของสถานีตำรวจนครบาลภายในเขตกองบังคับการเดียวกันได้

๓) องค์ประกอบ กต.ตร.

เห็นควรปรับปรุงองค์ประกอบ กต.ตร. ใหม่ โดยตัดข้าราชการตำรวจ ซึ่งจะต้องเป็นผู้ถูกตรวจสอบ ติดตามประเมินผลงานออกจากคณะกรรมการทั้งหมด และแต่งตั้งให้อธิบดีข้าราชการตำรวจผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นประธาน กต.ตร. ในระดับต่าง ๆ โดยมีข้าราชการอื่นที่มีลักษณะงานเกี่ยวข้องขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรภาคประชาชน และประชาชนผู้ทรงคุณวุฒิ ร่วมเป็นคณะกรรมการ

๔) การสรรหาแต่งตั้งประธาน กต.ตร. กต.ตร. ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้แทนองค์กรภาคเอกชน

เห็นควรให้ ก.ต.ช. แต่งตั้งคณะกรรมการสรรหาทำหน้าที่สรรหาประธาน กต.ตร. แต่ละระดับ เสนอให้ ก.ต.ช. พิจารณาให้ความเห็นชอบ และให้ประธาน ก.ต.ช. เป็นผู้สั่งแต่งตั้งตาม

หลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.ต.ช. กำหนด และเห็นควรให้ กต.ตร. โดยตำแหน่งของแต่ละระดับ แต่งตั้ง คณะกรรมการสรรหา ทำหน้าที่สรรหา กต.ตร. ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้แทนองค์กรภาคเอกชน เสนอให้ กต.ตร. โดยตำแหน่งเป็นผู้พิจารณาให้ความเห็นชอบ และให้ประธาน กต.ตร. เป็นผู้แต่งตั้ง ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.ต.ช. กำหนด

๕) ปรับปรุงระบบงานของ กต.ตร. และ ก.ต.ช. ใหม่

เพื่อให้การปฏิบัติงานของ กต.ตร. และ ก.ต.ช. เกิดประสิทธิภาพตรงตามเจตนารมณ์ เห็นควรดำเนินการ วางระบบการตรวจสอบติดตามประเมินผล และการรายงานผล ให้ กต.ตร. ถือปฏิบัติ ปัจจุบันยังไม่มีข้อกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการตรวจสอบติดตามประเมินผล และการรายงานผลของ กต.ตร. แต่อย่างไรก็ดี จึงจำเป็นอย่างยิ่ง ที่ ก.ต.ช. จะต้องวางระเบียบดังกล่าว ให้ชัดเจนโดยจัดให้มีการตรวจสอบ ติดตามผลการปฏิบัติงานของตำรวจอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลผลการดำเนินงานตามแบบติดตามผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการ ของตำรวจ และให้ประธาน กต.ตร. ทุกระดับรายงานผลการติดตามผลการดำเนินงานฯ ไปยัง ก.ต.ช. และหน่วยงานบังคับบัญชาทุกระดับ ภายใน ๑๕ วัน หลังจากมีการประชุมหรือตรวจสอบ ติดตาม หรือกรณีมีความจำเป็นเร่งด่วน เพื่อตรวจสอบความก้าวหน้า ปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานและ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละท้องถิ่นและชุมชนได้อย่างทันท่วงที

๓. คณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจกรุงเทพมหานคร

๓.๑ โครงสร้างของคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจกรุงเทพมหานคร

๓.๑.๑) องค์ประกอบ

คณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจกรุงเทพมหานคร เรียก โดยย่อว่า “กต.ตร.กทม.” ประกอบด้วย^๓

- (๑) ผู้ทรงคุณวุฒิที่ ก.ต.ช. มีมติเห็นชอบ เป็นประธานกรรมการ
- (๒) ปลัดกรุงเทพมหานคร เป็นรองประธานกรรมการคนที่ ๑
- (๓) อธิบดีอัยการฝ่ายคดีอาญา เป็นรองประธานกรรมการคนที่ ๒
- (๔) ผู้บัญชาการกองบัญชาการตำรวจนครบาล เป็นรองประธานกรรมการคนที่ ๓
- (๕) รองผู้บัญชาการกองบัญชาการตำรวจนครบาล จำนวนสามคนที่ผู้บัญชาการ กองบัญชาการตำรวจนครบาลมอบหมาย เป็นกรรมการ
- (๖) ผู้อำนวยการสำนักป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้าหญิงและเด็ก กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นกรรมการ

^๓ ระเบียบ ก.ต.ช. ว่าด้วยคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจ พ.ศ. ๒๕๔๙ ข้อ ๔

(๗) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่ประธาน กต.ตร.กทม. แต่งตั้งจากผู้แทนด้านต่าง ๆ
ดังนี้

(ก) การศาสนา หรือวัฒนธรรมซึ่งดำเนินกิจกรรมในกรุงเทพมหานคร จำนวนหนึ่งคน
(ข) การศึกษาซึ่งปฏิบัติหน้าที่หรือประกอบกิจการในกรุงเทพมหานคร จำนวนหนึ่งคน
(ค) การแพทย์หรือการสาธารณสุขซึ่งปฏิบัติหน้าที่หรือประกอบกิจการใน
กรุงเทพมหานครจำนวนหนึ่งคน

(ง) สื่อสารมวลชน ซึ่งประกอบกิจการในกรุงเทพมหานคร จำนวนหนึ่งคน
(จ) การท่องเที่ยว ธุรกิจโรงแรม หรือธุรกิจบริการซึ่งประกอบกิจการใน
กรุงเทพมหานครจำนวนหนึ่งคน

(ฉ) พาณิชยกรรม อุตสาหกรรม หัตถกรรม หรือธุรกิจการเงินซึ่งประกอบกิจการ
ในกรุงเทพมหานคร จำนวนหนึ่งคน

(ช) องค์กรเอกชนสาธารณประโยชน์ซึ่งจัดตั้งขึ้นโดยไม่แสวงหากำไร และ
มีวัตถุประสงค์ส่วนใดส่วนหนึ่งหรือทั้งหมดในการดำเนินกิจกรรมเพื่อสาธารณประโยชน์ใน
กรุงเทพมหานคร จำนวนหนึ่งคน

(ฅ) ประชาชน จำนวนสามคน เป็นกรรมการ

ให้ผู้บังคับการกองบังคับการอำนวยการ กองบัญชาการตำรวจนครบาล เป็น
เลขาธิการ รองผู้บังคับการกองบังคับการอำนวยการ กองบัญชาการตำรวจนครบาล จำนวนหนึ่งคน
และข้าราชการตำรวจระดับผู้กำกับการขึ้นไปในสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล จำนวนหนึ่งคน
ที่ประธาน กต.ตร.กทม. แต่งตั้ง เป็นผู้ช่วยเลขาธิการ

๓.๑.๒) คุณสมบัติของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิและประชาชน

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิและประชาชน ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม
ดังต่อไปนี้^๔

(๑) มีสัญชาติไทย
(๒) ไม่เป็นข้าราชการการเมือง สมาชิกรัฐสภา หรือผู้ดำรงตำแหน่งในพรรค
การเมือง

(๓) ไม่เป็นข้าราชการประจำ พนักงานและลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ หรือ
รัฐวิสาหกิจยกเว้น กรรมการตามข้อ ๔ (๗) (ก) ถึง (ค)

(๔) ไม่เป็นผู้บกพร่องในศีลธรรมอันดี

(๕) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย

^๔ ระเบียบ ก.ต.ช. ว่าด้วยคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจ พ.ศ. ๒๕๔๙ ข้อ ๕

(๖) ไม่เป็นคนไร้ความสามารถ หรือเสมือนไร้ความสามารถ

(๗) ไม่เป็นผู้เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

ทั้งนี้ ตามระเบียบ ก.ต.ช. ว่าด้วยคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจ พ.ศ. ๒๕๔๙ ข้อ ๖ ได้กำหนดให้ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิและประชาชน มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสองปี และอาจได้รับแต่งตั้งใหม่ได้ แต่จะดำรงตำแหน่งเกินสองวาระติดต่อกันไม่ได้ และให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิและประชาชนซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่ากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิและประชาชนซึ่งได้รับการแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่ และตามข้อ ๗ ได้กำหนดไว้ว่า นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระแล้ว กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิและประชาชน พ้นจากตำแหน่งเมื่อ (๑) ตาย (๒) ลาออก (๓) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามข้อ ๕ (๔) ขาดการประชุมเกินหกครั้งในรอบปี นับแต่วันที่ได้รับการแต่งตั้ง (๕) กต.ตร.กทม. มีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนกรรมการทั้งหมดให้พ้นจากตำแหน่ง เนื่องจากมีความประพฤติเสื่อมเสียหรือมีการกระทำที่ไม่เหมาะสมต่อการปฏิบัติหน้าที่กรรมการ

๓.๑.๓) อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจ กรุงเทพมหานคร

ตามระเบียบ ก.ต.ช. ว่าด้วยคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจ พ.ศ. ๒๕๔๙ ข้อ ๘ ได้กำหนดให้ กต.ตร.กทม. มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) รับแนวทางและนโยบายการพัฒนาและการบริหารงานตำรวจจาก ก.ต.ช. ไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลตามนโยบาย

(๒) ให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะการปฏิบัติงานของกองบัญชาการตำรวจนครบาล และกต.ตร.สน. ให้เป็นไปตามนโยบายของ ก.ต.ช.

(๓) ส่งเสริมให้มีการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจและการบริหารงานตำรวจ

(๔) ตรวจสอบ ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจในสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล ให้เป็นไปตามนโยบายของ ก.ต.ช.

(๕) รับคำร้องเรียนของประชาชนเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจในสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล และดำเนินการให้เป็นไปตามระเบียบ ก.ต.ช. ว่าด้วยการรับคำร้องเรียนของประชาชนเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตำรวจ

(๖) ให้ข้อมูลข่าวสารและเสนอปัญหาความเดือดร้อนและความต้องการของประชาชนในเขตพื้นที่

(๗) ให้คำแนะนำและช่วยเหลือสนับสนุนการประชาสัมพันธ์งานของกองบัญชาการตำรวจนครบาล

(๘) แต่งตั้งคณะกรรมการ คณะทำงาน หรือที่ปรึกษา เพื่อดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่ กต.ตร.กทม. มอบหมาย

(๙) รายงานผลการปฏิบัติงานให้ ก.ต.ช. ทราบ ตามที่ ก.ต.ช. กำหนด

(๑๐) อำนาจหน้าที่อื่นตามที่ ก.ต.ช. มอบหมาย

๓.๑.๔) หลักเกณฑ์และวิธีการสรรหากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิและประชาชน

หลักเกณฑ์และวิธีการสรรหากรรมการผู้ทรงคุณวุฒิและประชาชนใน กต.ตร.กทม. ตามระเบียบ ก.ต.ช.ว่าด้วยคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจ พ.ศ. ๒๕๔๙ ข้อ ๒๑ กำหนดให้กรรมการตามข้อ ๔ (๑) ถึง (๖) พิจารณาสรรหาและคัดเลือกกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามข้อ ๔ (๗) (ก) ถึง (ข) ด้านละหนึ่งคน เสนอประธาน กต.ตร.กทม. มีคำสั่งแต่งตั้ง โดยให้กำหนดขั้นตอนและวิธีการสรรหาและคัดเลือกได้ตามความเหมาะสม และตามข้อ ๒๒ การคัดเลือกกรรมการจากประชาชนตามข้อ ๔ (๘) ให้ดำเนินการ ดังนี้

(๑) กต.ตร.สน. พิจารณาคัดเลือกประชาชนผู้ที่เคยเป็นกรรมการใน กต.ตร.สน. จำนวนหนึ่งคน แล้วนำเสนอต่อผู้บังคับการ กองบังคับการตำรวจนครบาล ต้นสังกัด

(๒) ให้กองบังคับการตำรวจนครบาล ๑ ถึง ๙ แต่ละกองบังคับการ โดยผู้บังคับการ และรองผู้บังคับการ พิจารณาคัดเลือกผู้แทนประชาชนที่ กต.ตร.สน. ในเขตพื้นที่รับผิดชอบเสนอให้ได้ กองบังคับการละหนึ่งคน แล้วนำเสนอต่อ กต.ตร.กทม.

(๓) กรรมการตามข้อ ๔ (๑) ถึง (๖) พิจารณาคัดเลือกประชาชนที่กองบังคับการเสนอตาม (๒) ให้ได้จำนวนสามคนแล้วเสนอประธาน กต.ตร.กทม. มีคำสั่งแต่งตั้ง

๓.๑.๕) คณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจกรุงเทพมหานคร

ปัจจุบันคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยบุคคล ดังนี้^๕

๑. ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ	เป็นประธานกรรมการ
๒. ปลัดกรุงเทพมหานคร	เป็นรองประธานกรรมการคนที่ ๑
๓. อธิบดีอัยการสำนักงานคดีอาญา	เป็นรองประธานกรรมการคนที่ ๒
๔. ผู้บัญชาการตำรวจนครบาล	เป็นรองประธานกรรมการคนที่ ๓
๕. พลตำรวจตรี ปิยะ ต๊ะวิชัย	เป็นกรรมการ
รองผู้บัญชาการตำรวจนครบาล	

^๕ คำสั่งคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจกรุงเทพมหานคร ที่ ๑๒/๒๕๖๔ ลงวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๔ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจกรุงเทพมหานคร

๖. พลตำรวจตรี จิรสันต์ แก้วแสงเอก เป็นกรรมการ
รองผู้บัญชาการตำรวจนครบาล
๗. พลตำรวจตรี เสนิต สำราญสำรวงกิจ เป็นกรรมการ
รองผู้บัญชาการตำรวจนครบาล
๘. นายบุญชนะ เจริญผล เป็นกรรมการ
ผู้ทรงคุณวุฒิด้านธรรมาภิบาล
๙. นายประจักษ์ ตั้งคารวคุณ เป็นกรรมการ
ผู้ทรงคุณวุฒิด้านความมั่นคง
๑๐. นายสัณหวุฒิ ธรรมชนวิริยะ เป็นกรรมการ
ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจรรยาบรรณและอุปนิสัย
๑๑. นายกิตติพงษ์ เตรัตนชัย เป็นกรรมการ
ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพัฒนา
๑๒. นายประกิต ประสิทธิ์สุภผล เป็นกรรมการ
ผู้ทรงคุณวุฒิด้านเศรษฐกิจ
๑๓. นางพรทิพย์ วงษ์เชิดขวัญ เป็นกรรมการ
ผู้ทรงคุณวุฒิด้านสังคม
๑๔. นายพีรวัฒน์ สุระเศรษฐ เป็นกรรมการ
ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชน
๑๕. นายวิจิตร รัตนศิริวิไล เป็นกรรมการ
ประชาชนที่มาจากการคัดเลือก
๑๖. นายศักดิ์ณรงค์ โลจนะรุ่งสิริ เป็นกรรมการ
ประชาชนที่มาจากการคัดเลือก
๑๗. นายบัญชา รัชตวุฒิมงคล เป็นกรรมการ
ประชาชนที่มาจากการคัดเลือก
๑๘. ผู้บังคับการอำนวยการ กองบัญชาการตำรวจนครบาล เป็นเลขานุการ
๑๙. พันตำรวจเอก สุริวิทย์ บุษบัน เป็นผู้ช่วยเลขานุการ
รองผู้บังคับการอำนวยการ กองบัญชาการตำรวจนครบาล
๒๐. พันตำรวจเอก ณรงค์ชัย น้อยศรี เป็นผู้ช่วยเลขานุการ
ผู้กำกับการ ฝ่ายอำนวยการ ๕
กองบังคับการอำนวยการ กองบัญชาการตำรวจนครบาล

๔. หลักประชาธิปไตยกับการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจกรุงเทพมหานคร

คณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจกรุงเทพมหานคร หรือ กต.ตร.กทม. จัดเป็นองค์กรกลุ่มในรูปแบบคณะกรรมการที่มีส่วนสำคัญในการเสริมสร้างให้มีระบบการตรวจสอบติดตามและประเมินผลการทำงานของตำรวจ ในส่วนการให้บริการประชาชนอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ โดยมี กต.ตร.กทม. เป็นกลไกในการดำเนินการ ประสานงาน และบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างสำนักงานตำรวจแห่งชาติ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรภาคประชาชน หน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสม ซึ่งจะเห็นได้ว่าการดำเนินงานของ กต.ตร.กทม. ส่งผลให้การปฏิบัติงานของตำรวจเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องต่อความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริงนั้น ผู้เขียนเห็นว่าหากได้มีการนำหลักประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของประชาชนไปปรับใช้กับการส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ในการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจกรุงเทพมหานครให้มากขึ้นกว่าเดิม ก็จะส่งผลให้ภาคประชาชนได้เข้ามา มีบทบาท และมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น หรือในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ทั้งนี้ เพื่อให้การพัฒนาประเทศสอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งกลไกการให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมดังกล่าวได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ และถือเป็นสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชนเพื่อเป็นช่องทางให้ประชาชนมีส่วนร่วมกับการพัฒนาประเทศเพิ่มมากขึ้น ดังนี้

(๑) ด้านโครงสร้างของ กต.ตร.กทม.

ผู้เขียนเห็นว่าการออกแบบโครงสร้างของ กต.ตร.กทม. ควรสร้างการมีส่วนร่วม โดยให้ประชาชนในท้องถิ่นหรือในจังหวัดได้มีส่วนร่วมในการออกแบบโครงสร้างคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจที่ประชาชนเป็นผู้ริเริ่มเสนอความเห็นก่อน โดยคำนึงถึงหลักธรรมาภิบาล ซึ่งจะทำให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการทำหน้าที่ช่วยเหลือกิจการตำรวจอย่างแท้จริง เนื่องจากบุคคลที่อยู่ในพื้นที่นั้นหรือเป็นผู้มีภูมิสำเนาในพื้นที่นั้น จะเป็นบุคคลที่มีความคุ้นเคยกับชุมชน ซึ่งจะสามารถกำหนดนโยบายสอดคล้องต่อความต้องการของชุมชนได้

(๒) การสรรหาผู้แทนภาคประชาชน

ผู้เขียนเห็นว่า กต.ตร.กทม. ควรเพิ่มสัดส่วนให้ผู้แทนภาคประชาชนให้เข้ามา มีบทบาท โดยการเป็นคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจกรุงเทพมหานคร (กต.ตร.กทม.) ให้มีสัดส่วนเพิ่มมากขึ้น โดยเห็นว่าตัวแทนของภาคประชาชนที่เป็นกรรมการ ควรมีการกำหนดหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนในการเลือก เพื่อให้มีความโปร่งใส เพื่อให้ได้คนดีหรือคนที่ท้องถิ่นให้ความเคารพนับถือ หรือบุคคลที่สามารถช่วยเหลือกิจการตำรวจได้ดีเต็มความสามารถ ไม่ใช่เพียงแต่เลือกจากบุคคลที่เป็นนักธุรกิจซึ่งอาจจะเข้ามาสร้างระบบอุปถัมภ์ให้แก่องค์กรตำรวจ

ซึ่งอาจจะเป็นสาเหตุของการทุจริตได้ ทั้งนี้ เห็นควรกำหนดสัดส่วนให้มีตัวแทนของภาคประชาสังคม ที่ทำงานให้กับท้องถิ่นนั้น และเป็นการคัดเลือกจากท้องถิ่น ๆ นั้น ได้เข้ามามีบทบาทในการเป็น กต.ตร.กทม. โดยจะเห็นได้ว่าปัจจุบัน กต.ตร.กทม. ในองค์ประกอบของผู้ทรงคุณวุฒิด้านการมีส่วนร่วม ของประชาชนและชุมชน มีเพียง ๑ คน เท่านั้น และในองค์ประกอบของประชาชนที่มาจากการ คัดเลือก มีเพียง ๓ คน เท่านั้น จึงเห็นควรเพิ่มช่องทางให้ประชาชนในเขตพื้นที่ กทม. ได้เข้ามา มีบทบาทมากขึ้น โดยการเพิ่มสัดส่วนให้มีผู้ทรงคุณวุฒิด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชน และกรรมการภาคประชาชนที่มาจากการคัดเลือก ให้มากขึ้น

(๓) กต.ตร.กทม. ควรจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของภาคประชาชนในพื้นที่นั้น ๆ เพื่อนำมาประกอบการแก้ไข ปรับปรุง หรือพัฒนาการดำเนินงานของตำรวจ ซึ่งจะส่งผลให้การ ดำเนินการในกิจการของตำรวจตอบสนองและเข้าถึงความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง

(๔) กต.ตร.กทม. ควรจัดให้มีโครงการหรือเวทีสัมมนา ระหว่างผู้เกี่ยวข้องกับการ ปฏิบัติงานของสำนักงานตำรวจ และชุมชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน อันเป็นการเปิดโอกาสให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชน ตาม กต.ตร.กทม. ควรมีการดำเนินการให้ ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ตามระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนเรียงตามลำดับจากระดับต่ำสุด ไปหาระดับสูงสุด ดังนี้

๔.๑ ระดับการให้ข้อมูล อันเป็นเป็นระดับต่ำสุด และเป็นวิธีการที่ง่ายที่สุดของ การติดต่อสื่อสารระหว่างผู้วางแผนโครงการกับประชาชน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ข้อมูลแก่ประชาชน โดยวิธีการต่าง ๆ เช่น การแถลงข่าวการแจกข่าวสาร และการแสดงนิทรรศการ เป็นต้น แต่ไม่เปิด โอกาสให้แสดงความคิดเห็นหรือเข้ามาเกี่ยวข้องใด ๆ

๔.๒ ระดับการเปิดรับความคิดเห็นจากประชาชน เป็นระดับขั้นที่สูงกว่า ระดับแรก กล่าวคือ ผู้วางแผนโครงการจะเชิญชวนให้ประชาชนแสดงความคิดเห็น เพื่อเป็นข้อมูล ในการประเมินข้อดีข้อเสียของโครงการอย่างชัดเจนมากขึ้น เช่น การจัดทำแบบสอบถามก่อนริเริ่ม โครงการต่าง ๆ หรือการบรรยายและเปิดโอกาสให้ผู้ฟังแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการนั้น ๆ

๔.๓ ระดับการปรึกษาหารือ เป็นการเจรจาอย่างเป็นทางการระหว่างผู้วางแผน โครงการและประชาชน เพื่อประเมินความก้าวหน้าหรือระบุประเด็นข้อสงสัยต่าง ๆ เช่น การจัด ประชุม การจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการและการเปิดกว้างรับฟังความคิดเห็น

๔.๔ ระดับการวางแผนร่วมกัน เป็นระดับการมีส่วนร่วมที่ผู้วางแผนโครงการ กับประชาชนมีความรับผิดชอบร่วมกันในการวางแผนเตรียมโครงการ และผลที่จะเกิดขึ้นจากการ ดำเนินการโครงการ เหมาะที่จะใช้สำหรับการพิจารณาประเด็นที่มีความยุ่งยากซับซ้อนและมี ข้อโต้แย้งมาก เพื่อหาทางประนีประนอมกัน

๔.๕ ระดับการร่วมปฏิบัติ เป็นระดับที่ผู้รับผิดชอบโครงการกับประชาชนร่วมกัน
 ดำเนินโครงการ เป็นขั้นการนำโครงการไปปฏิบัติร่วมกันเพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

ทั้งนี้ กระบวนดังกล่าวก็เพื่อเปิดโอกาสให้ภาคประชาชน ได้เข้ามามีบทบาท และ
 มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น เพื่อร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐในการพัฒนาประเทศ โดยการ
 เปิดโอกาสให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น เพื่อให้กลุ่มประชาชน หรือสมาชิกของชุมชน
 ได้กระทำการออกมาในลักษณะของการทำงานร่วมกัน ที่จะแสดงให้เห็นถึงความต้องการร่วมที่จะ
 บรรลุถึงเป้าหมายร่วมทางเศรษฐกิจและสังคมหรือการเมือง หรือการดำเนินการร่วมกันเพื่อให้เกิด
 ฉันทามติ ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม หรือการดำเนินการเพื่อให้มีการแก้ไข พัฒนา อันเป็น
 แนวทางที่สอดคล้องตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๗๘ บัญญัติ
 ให้รัฐพึงส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองระบอบ
 ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศด้านต่าง ๆ
 การจัดทำบริการสาธารณะทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ
 การต่อต้านการทุจริต และประพฤติมิชอบ รวมถึงการตัดสินใจทางการเมืองและการอื่นใด
 บรรดาที่อาจมีผลกระทบต่อประชาชนหรือชุมชน ซึ่งกลไกการให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วม
 ดังกล่าวได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ และถือเป็นสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชนเพื่อเป็น
 ช่องทางให้ประชาชนมีส่วนร่วมกับการพัฒนาประเทศเพิ่มมากขึ้น

๕. บทสรุป

แม้ว่าประเทศไทยจะได้เปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นระบอบประชาธิปไตยอันมี
 พระมหากษัตริย์เป็นประมุขมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๗๕ โดยจะเห็นได้ว่าวิวัฒนาการของประชาธิปไตย
 ในประเทศไทยในปัจจุบันแนวโน้มของระบอบประชาธิปไตยที่กำลังดำเนินไปในทุกวันนี้ ได้แก่
 การเพิ่มขึ้นของการให้มึกระบวนกรมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจของรัฐ ซึ่งกลายเป็น
 นิยามของประชาธิปไตย ที่ส่งผลทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนถือเป็นความจำเป็นที่จะต้อง
 ดำเนินการตามกฎหมาย หรือเป็นสิ่งที่จะต้องกระทำก่อน ดังนั้น ผู้เขียนเห็นว่าแนวทางในการพัฒนา
 ประชาธิปไตยในประเทศไทยให้มีความยั่งยืนนั้น ควรมุ่งเน้นพัฒนาความรู้แก่ประชาชนทุกระดับ และ
 การส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศในทุก ๆ ด้าน ในฐานะที่เป็นเจ้าของ
 อำนาจอธิปไตยให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งจะเป็นการเพิ่มคุณภาพของการตัดสินใจภาครัฐ และเป็นการสร้าง
 ฉันทามติ ทำให้ง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ เพื่อเป็นแนวทางในการร่วมกันพัฒนาสังคมและประเทศชาติ
 ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน ต่อไป

บรรณานุกรม

- คำสั่งคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจกรุงเทพมหานคร ที่ ๑๒/๒๕๖๔ ลงวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๔ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจกรุงเทพมหานคร
- พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๗
- ระเบียบ ก.ต.ช. ว่าด้วยคณะกรรมการตรวจสอบและติดตามการบริหารงานตำรวจ พ.ศ. ๒๕๔๙
- รายงานของสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ด้านกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม เรื่องการสร้างการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในกิจการของตำรวจ ,๒๕๖๐.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, การพัฒนาการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย พิมพ์ครั้งที่ ๑ กรุงเทพมหานคร สำนักประชาสัมพันธ์ สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๕๗.